

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра права Європейського Союзу

С И Л А Б У С
навчальної дисципліни
«ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність – 293 «Міжнародне право»
Освітня програма / спеціалізація – «Міжнародне право»
Статус дисципліни – обов'язкова
Рік набору – 2017

Викладач – Комарова Тетяна В'ячеславівна
доцентка кафедри права Європейського Союзу, докторка юридичних наук,
доцентка

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» спеціалізації «Міжнародне право» міжнародно-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 15 с.

Розробник

Комарова Тетяна В'ячеславівна - доцентка кафедри права Європейського Союзу,
докторка юридичних наук, доцентка,

Гарант освітньої програми

Комарова Тетяна В'ячеславівна – доцентка кафедри права Європейського Союзу,
докторка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
(протокол № 3 від 7 листопада 2017 р.)

Зміни та доповнення затверджено на засіданні кафедри
права Європейського Союзу
(протокол № 1 від 1 вересня 2020 р.)

Завідувач кафедри

Яковюк Іван Васильович

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Право Європейського Союзу
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Комарова Тетяна В'ячеславівна, доцентка кафедри права Європейського Союзу, докторка юридичних наук, доцентка
Контактний телефон	057-704-05-39
E-mail	t.v.komarova@nlu.edu.ua
Консультації	Викладач перебуває на кафедрі відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій. Вул. Динамівська, 4, ауд. 810.
Онлайн консультації	Ідентифікатор конференції Zoom: 760 742 9176, код доступу: 983586

Анотація навчальної дисципліни

Право Європейського Союзу – це самостійна, унікальна правова система, виникнення і розвиток якої пов'язані із процесами економічної та політичної інтеграції, які відбуваються на європейському континенті. Економічний, політичний та правовий успіх такої інтеграційної організації як ЄС пов'язаний передусім із унікальністю його правопорядку, в основу якого покладено інтеграційне право, що акумулює в собі національні правові традиції, норми міжнародного права, а також власні унікальні правові принципи, які ставлять інтеграційне право в незалежне становище від інших правових систем.

Інтеграційне право має на меті гармонізувати, а іноді навіть уніфікувати діяльність держав-учасниць інтеграційних процесів, а також їх правових систем, що сприяє швидкому досягненню цілей інтеграції та заснуванню ефективних механізмів взаємодії держав-членів із наднаціональними інститутами у форматі поєднання міжурядового та наднаціонального методів прийняття рішень.

Європейський Союз має унікальну інституційну систему, яка є досить своєрідною і не схожою на організаційну структуру міжнародних міжурядових організацій, а також на систему внутрішнього державного апарату.

Саме ці особливості і зумовили формування змісту навчального курсу «Право Європейського Союзу». У пропонованому курсі розглядаються питання так званого інституційного права ЄС: історія становлення і розвитку європейської інтеграції, дається загальна характеристика правової природи Союзу, висвітлюються особливості інституційної структури ЄС, визначається ієрархія джерел права ЄС, ключові особливості права Союзу та засобів його правового захисту, а також аналіз взаємовідносин між Україною та ЄС. Матеріальне право Союзу знаходиться за межами цього курсу.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти в специфічному сегменті юридичної практики взаємодії інтеграційного правопорядку із національними правовими системами держав-членів ЄС та третіх держав, застосування права Європейського Союзу, національного законодавства України та дотримання цінностей ЄС.

Завдання:

- формування поглибленої системи теоретичних знань (концепцій, доктрин) щодо права ЄС як специфічної та унікальної інтеграційної наднаціональної правової системи;

- розуміння архітектури інституційної системи ЄС та її інституційної динаміки щодо забезпечення різних кіл інтересів європейського суспільства при прийнятті актів ЄС;
- засвоєння основних тенденцій правового регулювання відносин (інтеграційного, наднаціонального правопорядку) ЄС, механізму захисту цінностей Європейського Союзу, свобод внутрішнього ринку ЄС, захисту прав людини та інституту громадянства Європейського Союзу;
- засвоєння науково-теоретичних підходів, практичних методів, прийомів професійної діяльності у застосуванні права ЄС в національних правопорядках, в тому числі у правопорядку України;
- оволодіння інноваційними практиками, юридичною технікою тлумачення нормативно-правових актів та судової практики ЄС, а також актів, що становлять договірно-правову базу відносин України з Європейським Союзом.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Економічна теорія», «Історія міжнародного права», «Міжнародне публічне право».

Кореквізити: «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини», «Право міжнародних організацій», «Основи геополітики».

Постреквізити: «Інституційне право Європейського Союзу», «Правове регулювання відносин України з Європейським Союзом», «Право Європейського Союзу в сфері юстиції та внутрішніх справ», «Європейський Союз в міжнародних відносинах».

Мова навчання – українська, англійська.

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі **результати навчання**:

РН 1. Демонструвати знання й розуміння сучасних правових доктрин, категорій і принципів права ЄС.

РН 2. Аналізувати вплив історичних подій на правову систему ЄС.

РН 3. Визначати сутність та структуру правової системи ЄС, її зв'язки із міжнародним правом та національними правовими системами держав-членів ЄС.

РН 4. Характеризувати критерії, що висуваються для держав, які бажають стати членами ЄС, та давати висновки щодо готовності конкретної держави до приєднання.

РН 5. Демонструвати розуміння статусу особи та громадянина в правовому порядку ЄС.

РН 6. Визначати правовий статус та функції всіх інститутів, органів, агентств ЄС та розмежовувати їх повноваження.

РН 7. Аналізувати засоби захисту права ЄС, в тому числі засоби судового захисту.

РН 8. Надавати правову оцінку стану імплементації права ЄС у правову систему України.

РН 9. Надавати консультації щодо можливості застосування норм права ЄС у правозастосовчій практиці України.

РН10. Визначати засоби розв'язання спорів на підставі права ЄС.

Розклад занять з навчальної дисципліни

для студентів денної форми навчання*

Дата	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
	1.Передумови європейської інтеграції. Заснування та розвиток Європейських співтовариств		
	2.Заснування та еволюція ЄС		
	3.Політико-правова природа Європейського Союзу	1.Історія становлення та розвитку європейської інтеграції <i>Основна література: 4, 7, 15, 16.</i>	Видатні посадовці Європейського Союзу
	4.Правове регулювання членства в Європейському Союзі	2.Політико-правова природа Європейського Союзу <i>Основна література: 1, 2, 16.</i>	Генезис монетарного союзу зони євро

---

* Особливості тематичної структури навчальної дисципліни для студентів заочної форми навчання визначаються робочою програмою навчальної дисципліни.

	5.Права людини в Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу	3. Компетенція ЄС <i>Основна література: 12,13.</i>	Міграційна політика та політика притулку ЄС
	6.Загальна характеристика інституційної системи Європейського Союзу	4. Правове регулювання членства в Європейському Союзі <i>Основна література: 10, 12, 13.</i>	Перспективи розширення ЄС; Brexit
	7.Інститути Європейського Союзу	5.Права людини в Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу <i>Основна література: 10, 11, 13.</i>	Гендерна рівність в ЄС; Регулювання захисту персональних даних у ЄС; Заборона дискримінації в ЄС; Права людини в ЄС та заборона абортів (аналіз рішення Суду справедливості C-159/90, The Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd v Stephen Grogan and others)
	8.Органи та агентства Європейського Союзу	6.Загальна характеристика інституційної системи Європейського Союзу <i>Основна література: 3, 9, 10, 12, 13.</i>	
	9.Законодавчий процес в Європейському Союзі	7.Інститути Європейського Союзу <i>Основна література: 3, 9, 10, 12, 13.</i>	Політичні партії у Європейському Парламенті: тенденції діяльності
	10.Загальна характеристика права Європейського Союзу. Принципи права Європейського Союзу	8.Органи та агентства Європейського Союзу <i>Основна література: 9, 12, 13.</i>	Європейський інвестиційний банк – співробітництво із Україною; Європол: правові основи організації, діяльності та співробітництво з Україною
	11.Джерела права Європейського Союзу	9.Законодавчий процес в Європейському Союзі <i>Основна література: 3, 10, 12, 13.</i>	Комітологія – спосіб узгодження правил і норм виконання законодавства ЄС
	12.Прямі провадження в Суді справедливості ЄС	10.Загальна характеристика права Європейського Союзу. Принципи права Європейського Союзу	

		<i>Основна література: 5, 7, 8.</i>	
	13.Преюдиціальні провадження в Суді справедливості	11.Джерела права Європейського Союзу <i>Основна література: 3, 8, 10-13.</i>	
	14.Історія розвитку відносини між Україною та Європейським Союзом та їх нормативно-правове регулювання	12.Прямі провадження в Суді справедливості ЄС <i>Основна література: 5, 6.</i>	Огляд діяльності Суду справедливості ЄС (на основі звіту за останній рік)
	15.Сфери співробітництва між Україною та Європейським Союзом	13.Преюдиціальні провадження в Суді справедливості <i>Основна література: 5, 6.</i>	Спортивне право ЄС (аналіз рішення Суду справедливості С-265/03, Igor Simutenkov v Ministerio de Educación y Cultura and Real Federación Española de Fútbol)
	16.Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу	14.Історія розвитку відносини між Україною та Європейським Союзом та їх нормативно-правове регулювання <i>Основна література: 8,11, 12.</i>	
		15.Сфери співробітництва між Україною та Європейським Союзом <i>Основна література: 8, 11-13, 14.</i>	Програма Європейського Союзу «Східне партнерство»
		16.Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу <i>Основна література: 8, 11, 12.</i>	

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, статистичних даних інститутів, органів, агентств ЄС, звітів Суду справедливості ЄС, звітів державних органів України щодо імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС;
- робота над кейсами;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції та статей;

- підготовка портфоліо практики Суду справедливості ЄС;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- участь у moot-court з права ЄС;
- підготовка дослідження (проекту) з вузької проблематики із подальшою його презентацією перед аудиторією;
- проходження он-лайн курсів з права ЄС;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів та іспиту.

Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

Договір про Європейський Союз 1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

Договір про функціонування Європейського Союзу 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

Хартія про основоположні права Європейського Союзу 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text

Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами 1994 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>

Закон України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики” 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>

Література

Основна література

1. Дайнен Д. Дедалі міцніший Союз. Курс європейської інтеграції / Пер. з англ. М. Марченко. Київ: К.І.С., 2006. 699 с.
2. Державний суверенітет в умовах європейської інтеграції : монографія / за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. Київ, 2012. 336 с.
3. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручник: у трьох книгах / За ред. В. І. Муравйова. Київ: Ін Юре, 2015. 312 с.
4. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / під ред. І. В. Яковюка. Київ, 2012. 208 с.
5. Комарова Т.В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС: монографія. Харків: Право, 2018. 528 с.
6. Комарова Т.В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: монографія. Харків: Право, 2010. 360 с.
7. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: історія і засади функціонування. посіб. / за ред. Л.В. Губерського. Київ: Знання, 2009. 751 с.

8. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти): Монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. 304 с.
9. Микієвич М. М. Інституційне право Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики та безпеки: Монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 416 с.
10. Основи права Європейського Союзу : підручник; за заг. ред. Т.Л.Сироїд. Харків: Право, 2020. 590 с.
11. Петров Р. А. Транспозиція "acquis" Європейського Союзу в правові системи третіх стран : монографія. Київ : Истина, 2011. 384 с.
12. Право Європейського Союзу: основи теорії: підручник / [Т.М. Анакіна, Т.В. Комарова, О.Я. Трагнюк, І.В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І.В. Яковюка. Харків: Право, 2019. 360 с.
13. Право Європейського Союзу. Підручник / за редакцією Р.А. Петрова. Харків: Право, 2019. 442 с.
14. Смирнова К. В. Правове регулювання конкуренції в Європейському Союзі: теорія і практика: монографія. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Одеса : Фенікс, 2015. 429 с.
15. Тоді Ф. Нарис історії Європейського Союзу: Науково-популярне видання: англ. Київ: К.І.С., 2001. 142 с.
16. Тюшка А. Договір про конституцію для Європи: генезис, юридична природа, політична цінність: монографія. Київ: К.І.С., 2007. 228 с.
17. Хартли Т. К. Основы права европейского Сообщества [пер. с англ.]. Москва: Закон и право, ЮНИТИ, 1998. 703 с.
18. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз: монографія. Харків: Право, 2013. 760 с.

Додаткова література

1. Анакіна Т. М. Інституційна модель співробітництва України та Європейського Союзу за Угодою про асоціацію. *Форум права*. 2013. № 3. С. 14-21.
2. Анакіна Т. Порівняльно-правова характеристика Угоди про асоціацію та Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським Союзом. *Вісн. Нац. Акад. прав. наук України*. 2013. № 4 (75). С. 123-132.
3. Анакіна Т. Регулювання прав окремих вразливих груп осіб за Хартією ЄС про основоположні права: досвід для України. *Український часопис міжнародного права*. 2015. № 2. С. 41-46.
4. Бедова О. А. Контроль, моніторинг та оцінювання як процедури організаційного забезпечення адаптації законодавства України до acquis ЄС. *Національна академія державного управління при Президентові України*. 2018. N 1. С. 178-201;
5. Булгакова Д.О. Конституційна реформа Європейського Союзу за Лісабонським договором. Основні положення. *Вісник Харківського Національного університету внутрішніх справ*. 2010. Вип. 2(49). С. 13-22.
6. Вдовиченко О. Демократизація законодавчого процесу в Європейському Союзі. *Право і безпека*. № 4 (36). 2010. С. 23 – 26.
7. Гладенко О. Лісабонський договір 2007 р. як новий етап еволюційного розвитку права Європейського Союзу. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2008. № 1 (11). С. 73-77.
8. Грицаєнко Л.Л. Європейський Союз як організація sui generis. *Публічне право*. 2011. № 1. С. 82–87. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pubpr/2011_1/grycaenko.pdf
9. Грицяк І. Право та інституції Європейського Союзу: навчальний посібник. Київ, 2006.

300 с.

10. Довгань В.М. Європейський Парламент. Правовий статус і компетенція в системі органів Європейського Союзу: Монографія. Київ, 2007. 204 с.
11. Жовква І.І. Критерії членства СОТ, Європейського Союзу та НАТО. Інтеграційні перспективи України / за ред. В.Р. Сіденко, І.І. Жовква, Г.М. Немиря, Г.М. Перепелиця. Київ: Аналітичне дослідження, 2010. 84 с.
12. Інституційне право Європейського Союзу / В.І. Муравйов, О.М. Шпакович, О.М. Лисенко та ін. Київ: ІнЮре, 2015. 312 с.
13. Комарова Т. В. Роль Суду справедливості Європейського Союзу у формуванні доктрини конституціоналізації права ЄС. *Право України*. 2019. № 6. С. 69-85.
14. Комарова Т. Взаємодія Суду справедливості Європейського Союзу з іншими судовими установами. *Право України*. 2018. 4. С. 223-232.
15. Комарова Т.В. Суд справедливості ЄС як орган захисту основоположних прав людини. *Держава і право*. 2018. Випуск 80. С. 173-188
16. Костюченко Я. Доктрина у праві Європейського Союзу та її відображення в правовій системі України. *Право України*. 2019. № 6. С. 86-99.
17. Кулабухова А. В. Каталог прав громадян Європейського Союзу. *Право та інновації*. 2016. № 1. С. 270–275.
18. Лазовські А. верховенства права Європейського Союзу у формуванні доктрини конституціоналізації права ЄС. *Право України*. 2019. № 6. С. 35-52.
19. Луць Л. А. Генезис ідеї європейської єдності. *Актуальні проблеми політики*. 2002. Вип.13-14. С. 668-675.
20. Макаруха З.М. Правові засади діяльності Європейського Союзу у сфері забезпечення простору свободи, безпеки та юстиції: монографія. Львів: Астролябія, 2011. 543 с.
21. Муравйов В. Види компетенції реформованого Європейського Союзу. *Міжнародні відносини*. 2009. № 37. С. 53-58. URL: http://papers.univ.kiev.ua/mizhnarodni_vidnosyny/articles/Types_of_the_reformed_European_Union_s_competence_16198.pdf
22. Муравйов В.І., Смирнова К.В. Європейське право: правова категорія, наука, доктрина. *Право України*. 2011. № 4. С. 141-177.
23. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу: Пер. з англ. Київ: К.І.С., 2005. 446 с.
24. Мушак Н. Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях : монографія; під ред. проф. В. І. Муравйова; Нац. акад. наук України, Київ. ун-т права. – Київ : Ліра-К, 2013. 188 с.
25. Передерій О. С. Європейське поліцейське відомство в інституціональному механізмі Європейського Союзу: історичні передумови створення, порядок формування, компетенція. *Право і безпека: Науковий журнал*. 2010. № 2 (34). С. 34-38.
26. Пістракевич О. Особливості законодавчого процесу в Європейському Союзі. *Ефективність державного управління*. 2014. Вип. 39. С. 85-92.
27. Поглиблення відносин між ЄС та Україною: Що, чому і як?» / під редакцією М. Емерсона, В. Мовчан . Київ, 2016. 288 с.
28. Смирнова К.В. Аналіз еволюції відносин України з Європейським Союзом: правовий аспект. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. Вип. 100. С. 132-136.
29. Стрельцова О.В. Конституціоналізація процесу асоціації України і Європейським Союзом: теорія та практика: монографія. Київ, 2017. 532 с.

30. Трагнюк О.Я. Деякі правові засоби подолання дефіциту демократії в Європейському Союзі (на прикладі інституту громадянської ініціативи). *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2011. Вип. 22. С. 86-95. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/3237/1/Tragniuk_86.pdf
31. Хоббі Ю. С. Правовий статус держав-кандидатів на вступ до Європейського Союзу: проблематика суверенітету. *Держава і право*. 2009. Вип. 44. С. 614-619.
32. Якименко Х. Відображення ідеї наднаціональності в історії європейської інтеграції. *Вісник Академії правових наук України*. 2008. № 1. С. 251-261.
33. Якименко Х. Основні підходи щодо розуміння правового статусу Європейського Союзу. *Вісник Академії правових наук України*. 2008. № 2. С. 262-272.

Інтернет-ресурси

<http://europa.eu> — Офіційна сторінка Європейського Союзу
<http://www.eurotreaties.com/eurotexts.html> тексти установчих договорів Європейського Союзу
www.minjust.gov.ua/file/23491 — Консолідовані версії Лісабонського договору (українською мовою)
<http://www.euractiv.com> — медіа портал Європейського Союзу
<http://www.europarl.europa.eu> — офіційна сторінка Європейського Парламенту
<http://ec.europa.eu> — офіційна сторінка Європейської Комісії
<http://www.consilium.europa.eu> — офіційна сторінка Ради Європейського Союзу
<http://www.curia.europa.eu> — офіційна сторінка Суду справедливості Європейського Союзу
<http://www.ombudsman.europa.eu/start.faces> — офіційна сторінка Європейського Омбудсмена
<https://minjust.gov.ua/acquis-communautaire> - акти acquis ЄС, перекладені на українську мову
<https://pulse.eu-ua.org> – прогрес виконання Угоди про асоціацію
<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html> - пошукова система нормативних актів ЄС

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права Європейського Союзу. URL:

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=623:kafedra-prava-yevropeiskoho-soiuzu&Itemid=151

Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Відкритий доступ до он-лайн ресурсів Oxford University Press, до Інформаційно-правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM).

Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: регулярно відвідувати практичні заняття; систематично та активно працювати на лекційних і практичних заняттях; давати повну й ґрунтовну відповідь на питання; обґрунтувати свою точку зору при обговоренні доповіді; повно й переконливо наводити доводи при розв'язанні завдань; аналізувати норми права ЄС та відповідність йому національного права, здійснювати аналіз судової та правозастосовної практики; якісно виконувати письмові практичні завдання, контрольні та самостійні

роботи. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Студентам *рекомендується*: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка міжнародного права, написанні наукових статей, брати участь у moot-court з права ЄС, проходити додаткові он-лайн курси з права ЄС.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Викладач звертає особливу увагу на дотримання політики недопущення плагіату. У разі виявлення ознак порушення правил щодо недопущення плагіату або самостійності написання роботи може бути прийняте рішення про анулювання оцінки за роботу.

Присутність на лекційних та практичних заняттях - обов'язкова. Під час як лекційних, так і практичних занять студенти мають право в будь-який час ставити викладачеві запитання з відповідної теми та запрошуються брати активну участь у дискусії. Під час аудиторних занять прошу використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції, ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації). В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист портфоліо практики Суду справедливості ЄС, захист реферату за ініціативи студента тощо. За результатами практичних занять із кожного з чотирьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка за кожен модуль – 8 балів), що включається до підсумкової оцінки знань.

Протягом семестру студенти виконують завдання для **самостійної роботи** (опрацювання статистичних даних установ ЄС, звітів Суду справедливості ЄС, звітів державних органів України щодо імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції та статей; участь у moot-court з права ЄС; проходження он-лайн курсів з права ЄС; проведення дослідження (проекту) з вузької проблематики з подальшою його презентацією тощо). Робота є індивідуальною та самостійною, а отже співавторство студентів та інші форми надання допомоги один одному не допускаються. При виконанні самостійної роботи студент зобов'язаний дотримуватися правил щодо академічної доброчесності та безпосередньо недопущення плагіату. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 8.

Формою **підсумкового контролю** знань студентів з дисципліни є іспит. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за іспит, становить 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів дисципліни «Право Європейського Союзу»:

Поточний контроль				Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття					Іспит	
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Модуль №4			
max 8	max 8	max 8	max 8	max 8	max 60	max 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Право Європейського Союзу»:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті (за модуль)	Max 8	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	6	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	4	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	2	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 8	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	7	В роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	6	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	5	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	4	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не

		володіє матеріалом роботи.
Іспит	Мах 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	Min 0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу»
виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34